ಡಾ || ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರಿ *

ಶ್ರೀ ಸೋಂದಾ ಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ದಾಖಲೆಗಳ ಕಿರುಪರಿಚಯ

ಶ್ರೀಸೋಂದಾಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದ ಚರಿತ್ರೆಯು ಆದಿಶಂಕರರಷ್ಟೇ ಪುರಾತನವಾದುದು. ಸುಮಾರು ಹನ್ನೆರಡುನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಆದಿ ಶಂಕರರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರ ಮೂಲಕ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ, ದೇಶದ ಅನೇಕ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಮಠಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಕಾರಣರಾದರು. ಅಂಥ ಅದ್ವೈತ ಮಠಗಳ ಪರಂಪರೆಯು ಇಂದಿಗೂ ಸಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿಮಠ ಅಂಥ ಮಠಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು.

ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಿರಸಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿ[2], ಶಿರಸಿಯಿಂದ ಯಲ್ಲಾಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಮಾರ್ಗದ ಎಡಬದಿಯಲ್ಲಿ, ಶಿರಸಿಯಿಂದ ಸುಮಾರು ೧೬ ಕಿ.ಮೀ. ಅಂತರದಲ್ಲಿ, ಶಾಲ್ಮಲಾನದಿ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಸರ್ಗದ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದೆ. 'ಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರು, ಸೋದೆಯ ಅರಸಪ್ಪನಾಯಕನು ಹೊನ್ನೆಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ 'ಸ್ವರ್ನವಲ್ಲಿ' ಮಠವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ, ಸಹಸ್ರಲಿಂಗಮಠದ ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಸರಸ್ವತಿ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳಿಗೆ ಶಾ.ಶ.೧೪೭೮ (ಕ್ರಿ.ಶ.೧೫೫೬)ರಲ್ಲಿ ಬರಕೊಟ್ಟ ಧರ್ಮಸಾಧನ[3]ದ ಕಾಲದಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದರೂ, ಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿ ಪ್ರದೇಶದ ಪೂರ್ವಚರಿತ್ರೆ ಮಾತ್ರ ಅತ್ಯಂತ ಪುರಾತನವಾದುದು. ಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿಗೆ ಮಠಸ್ಥಳಾಂತರಗೊಳ್ಳುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿಗೆ ತೀರ ಹತ್ತಿರವಿರುವ ಸಹಸ್ರಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಮಠವಿತ್ತು.[4] ಇಂದಿಗೂ ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಗೈತಿಹಾಸಿಕ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿರಬಹುದೆನ್ನಲಾದ ಬಂಡೆಗಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ರೇಖಾಚಿತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಮಡಕೆ ತುಣುಕುಗಳು ಗೋಚರಿಸಿವೆ.[5] ಇತಿಹಾಸ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರದೇಶ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅರಸುಮನೆತನಗಳ ಆಧಿಪತ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತ್ತು.

ಆಕರ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು: ಸ್ವಣವಲ್ಲಿ ಮಠದಲ್ಲಿರುವ

* ಭವಾನಿ ಬಿಲ್ಡಿಂಗ್ಸ್, ಪೊಸಮಾರ್ಕೆಟ್ ಯಾರ್ಡ್ ಹತ್ತಿರ,ಸಿರಸಿ ೫೮೧೪೦೨, ಉ.ಕ.

1. ಆದಿಶಂಕರರ ಕಾಲ ಕುರಿತು ವಿದ್ವಾಂಸರಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವಿದ್ದರೂ, ಡಿ.ಆರ್. ಭಂಡಾರಕರ, ಮಾಕ್ಸ್‌ಮುಲ್ಲರ್, ಜೆ.ಎಫ್.ಫ್ಲೀಟ ಮುಂತಾದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಕ್ರಿ.ಶ.೭೮೮-ಕ್ರಿ.ಶ.೮೨೦ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿಗಾಗಿ ಲೇಖಕರ 'ಶೃಂಗೇರಿ ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾನ', ೧೯೮೩, ಪು.೭ ನೋಡಿರಿ.
2. ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿಯನ್ನು 'ಸ್ವರ್ನವಲ್ಲಿ', 'ಹೊಂನೆಹಳ್ಳಿ', 'ಹೊನ್ನಳ್ಳಿ' ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸೀಮೆಗಳಲ್ಲಿಯ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶದ ಜನರು ಇಂದಿಗೂ 'ಹೊನ್ನಳ್ಳಿಮಠ' ಎಂದೇ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕ್ರಿ.ಶ.೧೮೦೦ರಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನಳ್ಳಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಬಂದ ಡಾ || ಫ್ರಾನ್ಸಿಸ್ ಬುಕಾನನ್‌ನು, ಹೆಸರನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಲು ಸರಿಯಾಗಿ ಬಾರದೆ, ತನ್ನ A Journey from Madras through the Countries of Mysore Malabar and Canara, Vol.IIIಎಂಬ ವೃತ್ತಾಂತದಲ್ಲಿ, 'ಹೊನ್ನವುಲ್ಲಿ' ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.
3. ಡಾ || ಎ.ಕೆ. ಶಾಸ್ತ್ರಿ, 'ಶ್ರೀ ಸೋಂದಾ ಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ದಾಖಲೆಗಳು. ಸಂ. I' (ಅಪ್ರಕಟಿತ), ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಪತ್ರಾಗಾರ ಇಲಾಖೆ, ೧೯೯೫, ದಾ.ಸಂ. (ದಾಖಲೆ ಸಂಖ್ಯೆ).೬
4. ಮಠ ನಿರ್ಮಾಣವಾದ ಸಹಸ್ರಲಿಂಗ ಸ್ಥಳ, ಈಗಿರುವ ಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿ ಮಠದಿಂದ ತೀರ ಸಮೀಪ, ಎಂದರೆ ಸುಮಾರು ೧.೫ ಕಿ.ಮೀ. ಅಂತರದಲ್ಲಿದೆ. ಶಾಲ್ಮಲಾನದಿ ಸಮೀಪವಿರುವ, ಪ್ರವಾಸಿಗರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವ ಬಂಡೆಬಸಪ್ಪ ಮತ್ತು ಅನೇಕ ಶಿವಲಿಂಗಗಳುಳ್ಳ ಸಹಸ್ರಲಿಂಗ, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮಠವಿದ್ದ ಸಹಸ್ರಲಿಂಗ ಅಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಓದುಗರು ಗಮನದಲ್ಲಿಡಬೇಕು.
5. ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಶಾಸನ ವಿಭಾಗದ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾದ ಡಾ || ಎಚ್.ಆರ್. ರಘುನಾಥ ಭಟ್ಟರು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸುಮಾರು ೩೦,೦೦೦ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ದಾಖಲೆಗಳು[6], ಮಂತ್ರಭಾಗ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಸಹಸ್ರಾರು ತಾಡೋಲೆಗಳು, ಕೀರ್ದಿಪುಸ್ತಕಗಳು, ಶಿಲಾ ಮತ್ತು ತಾಮ್ರ ಶಾಸನಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಪ್ರತಿಗಳು, ಗೋಕರ್ಣ, ಮಂಜುಗುಣಿ, ಮತ್ತಿನ್ನಿತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ದಾಖಲೆಗಳು, ಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸೀಮೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ದೇವಾಲಯಗಳು ಮತ್ತು ಅವಶೇಷಗಳು ಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಚರಿತ್ರೆಯ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಬೀರುವ ಪ್ರಧಾನ ಆಕರ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು. ಇವುಗಳ ಹೊರತಾಗಿ, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ, ಶ್ರೀ ಗಂಗಾಧರೇಂದ್ರ ಸರಸ್ವತಿಗಳು ರಚಿಸಿದ, ಗುರು ಪರಂಪರೆಯ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಅರಹುವ, 'ಜ್ಞಾನದೀಪಿಕಾ' ಮತ್ತು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಿದ್ಧಿಗ್ರಂಥವೆನಿಸಿದ 'ಸ್ವರಾಜ್ಯಸಿದ್ಧಿ' ಮತ್ತಿನ್ನಿತರ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಕೃತಿಗಳು ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಯುಕ್ತ.

ಸು.ಕ್ರಿ.ಶ. ೯೦೫ ರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೯೫ರವರೆಗೂ ಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿ ಮಠದ ದಾಖಲೆಗಳ ಕಾಲ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕ ನಮೂದಿತ ವಾಗಿದ್ದು, ಇನ್ನುಳಿದವುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಕ್ರಮ, ಮೊಹಮ್ಮದ, ಫಸಲಿ, ಮತ್ತು ಕ್ರಿಸ್ತ ಶಕಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕೆಲವು ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂವತ್ಸರಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಮೂದಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕೆಲವೇ ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿಯ ಶಕವರ್ಷ ಮತ್ತು ಸಂವತ್ಸರಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಕಂಡುಬರುವದಿಲ್ಲ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ, ದಾಖಲೆಗಳೆಲ್ಲ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿದ್ದು, ಕೆಲವೇ ಮಾತ್ರ ಸಂಸ್ಕೃತ, ತಿಗಳಾರಿ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿವೆ ದಾಖಲೆಗಳು ಗತಕಾಲದ ಚರಿತ್ರೆಯ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಬೀರುವದರ ಜೊತೆಗೆ, ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಲಿಪಿ ೧೪ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ೨೦ನೇ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯದವರೆಗೆ ನಡೆದುಬಂದ ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ವಿಜಯನಗರ ಪೂರ್ವ, ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲ ಮತ್ತು ಸ್ವಾದಿ ಅರಸರ ಕಾಲದ ತಾಮ್ರ ಮತ್ತು ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅನೇಕ ಶಾಸನಗಳು ಇಂದು ನಶಿಸಿರುವುದರಿಂದ ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿಯ ಶಾಸನಗಳ ಪ್ರತಿಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮೌಲ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಲಿಪಿ, ವಾಕ್ಯರಚನೆ, ಭಾಷೆ, ಎಲ್ಲವೂ ಸುಂದರವಾಗಿವೆ. ಬೇರೆಬೇರೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಲಿಪಿಕಾರರು ಕನ್ನಡ ಮೋಡಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದರಿಂದ, ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ, ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಓದುವದು ಕಠಿಣ. ಆದರೂ, ಆಸಕ್ತಿ, ತಾಳ್ಮೆ, ಪರಿಶ್ರಮ ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳಿಂದ ಓದಲು ಸಾಧ್ಯ. ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹಳೆಗನ್ನಡ, ಸಂಸ್ಕೃತ, ಪರ್ಶಿಯನ್ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸಲಾಗಿದೆ.

ಪೂರ್ವಚರಿತ್ರೆ: ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಲಾದ ವಿಷಯ ಕುರಿತು ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಶ್ರೀ ಸೋಂದಾ ಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದ ಸುಮಾರು ೧೨೦೦ ವರ್ಷಗಳ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೇ ಈ ದಾಖಲೆಗಳು ಬೆಳಕಿಗೆ ತರುತ್ತವೆ. ಕಾಲ ಎಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರವೋ, ದಾಖಲೆಗಳೂ ಅಷ್ಟೇ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ. ಮಠದ ಸ್ಥಳಾಂತರ, ಗುರುಪರಂಪರೆ, ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿಯ ರಾಜಕೀಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಅರಿಯಲು ಈ ದಾಖಲೆಗಳು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿ. ಇಲ್ಲಿ ಆ ದಾಖಲೆಗಳ ಕಿರುಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಾಡಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿ ಮಠದ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮತ್ತು ಗುರುಪರಂಪರೆಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವ ಸು.ಕ್ರಿ.ಶ.೧೮೮೦ರ ದಾಖಲೆಯು ಮಠದಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಾಗಿದೆ. "..... ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ, ಅಹಿಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೈವ ದ್ರಾವಿಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದ ವಿಶ್ವಪತಿ ದೀಕ್ಷಿತರ ಮಗನಾದ ಗುಣನಿಧಿ ಯಂಬವನು ವಿರಕ್ತನಾಗಿ ಗೋಕರ್ಣ ಮಹಾಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ದೇವತಾನುಗ್ರಹ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡು ಶ್ರೀಮತ್ ಕಾಶಿಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ

6. ಎರಡು ದಶಕಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿ ಮಠದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಲು ಅಂದಿನ ಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಸರ್ವಜ್ಞೇಂದ್ರ ಸರಸ್ವತಿಗಳು ನನಗೆ ಅನುಮತಿ ನೀಡಿ ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಆ ಮಹತ್ವದ ಕಾರ್ಯ ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ನನಗೆ ಸಮಯ ಕೂಡಿಬರಲಿಲ್ಲ. ಇಂದಿನ ಶ್ರೀ ಗಂಗಾಧರೇಂದ್ರ ಸರಸ್ವತಿಗಳು ೧೯೯೧ರಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದನಂತರ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಪುನಃ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ದೊರೆಯಿತು. ಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಈಗಿರುವದಕ್ಕಿಂತ ಸ್ಫುಟವಾಗಿ ಮೂಡಿಸಲೆಂದು 'ಶ್ರೀಸರ್ವಜ್ಞೇಂದ್ರ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನದ' ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಮಿತಿಯನ್ನೂ ರಚಿಸಲಾಯಿತು. ಕಳೆದೆರಡು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಡೆಸಿದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ದಾಖಲೆಗಳ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಫಲವಾಗಿ, ಇಂದು ನಾನು 'ಶ್ರೀ ಸೋಂದಾಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ದಾಖಲೆಗಳು, ಸಂ.೧' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ, ಪ್ರಕಟನೆಗಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯಪತ್ರಾಗಾರ ಇಲಾಖೆಗೆ ಸಾದರಪಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟೂ ೫೩೮ ಆಯ್ದ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ೧೪ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿರುವೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಲಾದ ದಾಖಲೆ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ಮೇಲ್ಕಾಣಿಸಿದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಲಾದ ದಾಖಲೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಗಳೆಂಬುದನ್ನು ಓದುಗರು ಗಮನದಲ್ಲಿಡಬೇಕು.

ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿ, ಅವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಹಸ್ತಾಮಲ್ಕರೆಂಬ ಭಾಸ್ಕರೇಂದ್ರ ಸರಸ್ವತಿಗಳವರಿಂದ ಯತ್ಯಾಶ್ರಮವನ್ನು ಕೊಡಿಸಿ, ವರಾಹ ದೇವರು ತುಂಗಭದ್ರಾತೀರ್ಥ ಭೂರಿವಾಳ ಸಾಂಪ್ರದಾಯ ಪೂರ್ವಕ ವಿಶ್ವವಂದ್ಯ ಸರಶ್ವತಿಗಳೆಂತ ಯೋಗ ಪಟ್ಟಾ ಮಾಡಿ, ಶ್ರೀ ನರಸಿಂಹದೇವರ ವಿಗ್ರಹ, ಚಂದ್ರ ವಮೌಳೀಶ್ವರ ದೇವರ ಲಿಂಗ ಸಹಾಕೊಟ್ಟು, ನೀನು ಗೋಕರ್ಣಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಹೈವದ್ರಾವಿಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯಕ್ಕೆ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸಿ ಗುರುವಾಗಿ ಯಿರು ಯಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟ ಬಳಿಕ, ಕಾಶಿ ರಾಜನಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ದಶಾಶ್ವಮೇಧ ಘಾಟಿನಲ್ಲಿ ಯಿರುವ ಮಠದಲು ಕೆಲವು ದಿವ್ಸಯಿದ್ದು, ನಾರಾಯಣೇಂದ್ರ ಸರಸ್ವತಿಗಳೆಂಬ ಶಿಷ್ಯರ ಮಾಡಿದರು ......'' ಇತ್ಯಾದಿ, ದಾಖಲೆಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಮುಂದೆ, ಮಠ, ಕ್ರಮವಾಗಿ, ಉಜ್ಜಯಿನಿ, ಗೋಕರ್ಣ, ಕಡತೋಕೆ, ಸಹಸ್ರಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಕ್ರಿ.ಶ.೧೫೫೬ರಲ್ಲಿ ಇಂದಿನ ಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿಗೆ ಸ್ಥಳಾಂತರಗೊಂಡಿತೆಂದು ಪ್ರಸ್ತುತ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ. [7]

ಉಜ್ಜಯಿನಿಯ ದೊರೆ ವಿಕ್ರಮಾರ್ಕನು ವಿಶ್ವವಂದ್ಯರ ಅನುಚರರಾದ ನಾರಾಯಣೇಂದ್ರ ಸರಸ್ವತಿಗಳಿಗೆ ವಿಕ್ರಮಾರ್ಕಶಕ ೯೬೧ (ಸು.ಕ್ರಿ.ಶ.೯೦೫), ಕ್ರೋಧನ ಸಂವತ್ಸರದ ಚೈತ್ರ ಶುಕ್ಲ ಅಷ್ಟಮಿಯಂದು ನೀಡಿದ ತಾಮ್ರಶಾಸನವು ಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿ ಮಠದ ಆಕರ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅತ್ಯಂತ ಪುರಾತನವಾದುದು. ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ, ದೇವನಾಗರಿ ಲಿಪಿಯ ಈ ತಾಮ್ರಶಾಸನದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯೂ ಮಠದ ಪತ್ರಾಗಾರದಲ್ಲಿ ಲಭಿಸಿದೆ.[8] ಮಠದ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ದ್ವಿತೀಯರಾದ ''ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣೇಂದ್ರ ಯತಿಗಳಿಗೆ ಸಾಮಂತ ರಾಜರೆಲ್ಲ ಕಾಣಿಕೆ ಸಲ್ಲಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಕಾಳಿಕಾದೇವಾಲಯದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಈ ಮಠದ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಮೇಧಾಪುರವೆಂದು ಹೆಸರು. ಇಂಥ ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ತನಗೆ ನರಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವದು ಖಂಡಿತ. ಆದುದರಿಂದ ಇವರನ್ನು ಕರೆಸಬೇಕು. ಕಿರೀಟ, ಶ್ವೇತಛತ್ರ, ಮೇನೆ, ತಿರ್ಯಗಾಂದೋಲಿಕ, ಉಭಯಚಾಮರ, ಮಕರತೋರಣ, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಸಿಂಹಾಸನ, ಹಗಲು ದೀವಟಿಗೆಗಳು, ಸಿಂಹದ ಮುಖ, ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರ ಚಿತ್ರಿತ ಪತಾಕಾದಿ ಚಿಹ್ನೆಗಳು, ತಾಳ, ಶಂಖ, ಚಕ್ರಾದಿ ವಾದ್ಯ ವಿಶೇಷಗಳು, ಸಕಲ ಬಿರುದಾವಳಿಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುವದೆಂತ ತಾಮ್ರ ಶಾಸನ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಅಂತೆಯೇ ರಾಜಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಘೋಷಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಬಿರುದಾವಳಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಶ್ರೀಗಳವರು ಧರ್ಮಮಾರ್ಗವನ್ನುಪದೇಶಿಸುತ್ತ ಮನ ಒಪ್ಪಿದ ಕಡೆ ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಚರಿಸಬಹುದು. ಈ ಶಾಸನವನ್ನು ನನ್ನ ವಂಶದವರೆಲ್ಲರೂ ಗೌರವಿಸಬೇಕು. ಯಾರು ಇದಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನಮಾಡುತ್ತಾರೆಯೋ ಅವರ ಆಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟುಗೋಲು ಹಾಕತಕ್ಕದ್ದು. ದೇವತೆಗಳು, ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಗಳೇ ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ. ಇದು ತಾಮ್ರ ಶಾಸನ.[9] ಎಂಬುದೇ ಈ ಧರ್ಮಶಾಸನದ ಪಾಠ.

ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ವೀರಬುಕ್ಕರಾಯ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ, ಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ೩ ದಾಖಲೆಗಳು ಮಠದ ಪತ್ರಾಗಾರದಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಾಗಿವೆ.[10] ಈ ಸಮ್ರಾಟರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಠ, ಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿಗೆ ಸ್ಥಳಾಂತರ ಗೊಂಡಿರದೆ ಇನ್ನೂ ಸಹಸ್ರಲಿಂಗದಲ್ಲೇ ಇದ್ದು, ಸಹಸ್ರಲಿಂಗ ಮಠವು ಅನೇಕ ಕಾಲುಮಠಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿತ್ತೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಸ್ವಾದಿ ಅರಸರ ಕಾಲ: ಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿಗೆ ಸಂಬಧಿಸಿದ ಸುಮಾರು ೪೫ ದಾಖಲೆಗಳು[11] ಸ್ವಾದಿ ಅರಸರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವುಗಳು. ಹದಿನಾರನೇ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯದಿಂದ ಹದಿನೆಂಟನೇ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯದವರೆಗೆ ಸ್ವಾದಿಯ ಅರಸರು

---

7. ದಾ.ಸಂ.೨೨೪; ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಗಂಗಾಧರೇಂದ್ರ ಸರಸ್ವತಿಗಳು ಬರೆದ 'ಜ್ಞಾನದೀಪಿಕಾ' ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಠದ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮತ್ತು ಗುರುಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ. 'ಜ್ಞಾನದೀಪಿಕಾ'ದಲ್ಲಿಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸು.ಕ್ರಿ.ಶ೧೮೮೦ ರಲ್ಲಿ ದಾಖಲೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿಟ್ಟಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀ ಸುರೇಶ್ವರಾಚಾರ್ಯರಿಂದ (ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠ) ಗುಣನಿಧಿಗಳು ಸನ್ಯಾಸ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೆಂದು ಮಂಜುಗುಣಿಯ ದಾಖಲೆಯು (ಸಂ.೪೯೮) ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

8 ದಾ.ಸಂ.೧

9 ಈ ತಾಮ್ರಶಾಸನದ ಮೂಲಶಾಸನವು ಶಿಲಾಶಾಸನವಾಗಿದ್ದು, ಅದು ಉಜ್ಜಯಿನಿಯ ಕಾಳಿಕಾದೇವಾಲಯದ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿದೆ ಎಂದೂ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

10 ದಾ.ಸಂ.೨,೩,೪

11 ದಾ.ಸಂ.೫-೪೯

ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡಿದರು. ಕ್ರಿ.ಶ.೧೭೬೩ರಲ್ಲಿ ಹೈದರಲಿಯ ಸೇನೆಯು ಸ್ವಾದಿ(ಸೋದೆ) ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಗೆದ್ದುಕೊಳ್ಳುವದರ ಜೊತೆಗೆ, ಸೋದಾರಾಜ್ಯದ ಪತನವೂ ಆಯಿತು.

ತಮ್ಮ ವಂಶಸ್ಥರಿಗೆಲ್ಲ ಶಿವಸಾಯುಜ್ಯ ಮೋಕ್ಷಪದವು ಸ್ಥಿರವಾಗಬೇಕೆಂದು, ಇಮ್ಮಡಿ ಅರಸಪ್ಪ ನಾಯಕನು, ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಸರಸ್ವತಿಗಳಿಗೆ, ಶಾ.ಶ.೧೪೭೮ (ಕ್ರಿ.ಶ.೧೫೫೬) ರಲ್ಲಿ, ಶಾಲ್ಮಲೀತೀರದ ವಿಶಾಲವಾದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ, ಮಠ, ಚಂದ್ರಶಾಲೆ, ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಂಹ, ಚಂದ್ರಮೌಳೀಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ, ಶಾರದಾ, ಗಣಪತಿ, ವ್ಯಾಸಾದಿಗಳಿರುವ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಗುಡಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ, ''ಶ್ರೀ ಸ್ವರ್ನವಲ್ಲಿ ಮಠ'' ಎಂದು ನಾಮಧೇಯವಿಟ್ಟು, ಪೂಜೆ, ವಿನಿಯೋಗ ನಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಲೆಂದು, ಸೋದಾ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ''ಹೊನ್ನೆಹಳ್ಳಿಗ್ರಾಮ'' ವೆಂದು ಹೆಸರು ನಿರ್ಮಿಸಿ, ೫೨ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಮಠಕ್ಕೆ ಉಂಬಳಿಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟನೆಂದು ಶಾಸನದಪಾಠವು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.[12]

ವಿಜಯನಗರದಲ್ಲಿ ಸದಾಶಿವ ಮಹಾರಾಯರು ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬನವಾಸಿಯ ಚಂನೈಯ್ಯಣೊಡೆಯರು ಹೊನ್ನೆಹಳ್ಳಿ ಹಿರೇಸರ್ವಜ್ಞೇಂದ್ರ ಸರಸ್ವತಿಗಳಿಗೆ, ಮಧುಲಿಂಗ ದೇವರು ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಲೆಂದು, ಬನವಾಸಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯ ೧೨ ಖಂಡುಗ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಶಾ.ಶ.೧೪೯೧(ಕ್ರಿ.ಶ.೧೫೬೯)ರಲ್ಲಿ ದಾನವಾಗಿ ಬರಕೊಟ್ಟ ಪಟ್ಟೆ.[13] ಚಂದಾವರದ ಹೋಬಳಿ ಯೊಳಗಿನ ಅಗಸೆ ಮಾಡಗೆರಿ ಗ್ರಾಮದೊಳಗಿನ ಸ್ಥಳವನ್ನು, ಪ್ರಾಕು ಮರ್ಯಾದೆಗೆ ಆಗುಮಾಡಿಕೊಂಡು, ೩೯ವರಹ ಮತ್ತು ೯ ಹಣಗಳನ್ನು ಕಾಲಂಪ್ರತಿ ಅರಮನೆಗೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತ, ಧರ್ಮನಡೆಸುವಂತೆ, ಹೊನ್ನೆಹಳ್ಳಿ ರಾಮಚಂದ್ರ ಸರಸ್ವತಿಗಳಿಗೆ ಕೆಳದಿ ವೆಂಕಟಪ್ಪನಾಯಕರು ಕೊಟ್ಟಪಟ್ಟೆ,[14] ಅಡಕಳ್ಳಿ ಮಠದ ಧರ್ಮಸ್ವಾಸ್ಥಿ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಾಲು ಮಠ ಗಳನ್ನು, ಶಾ.ಶ ೧೫೭೬(ಕ್ರಿ.ಶ.೧೬೫೪)ರಲ್ಲಿ ಸೋದೆಯ ಮಹಾಪ್ರಭು ಮಧುಲಿಂಗನಾಯಕರು ಹೊನ್ನೆಹಳ್ಳಿ ರಾಮಚಂದ್ರಸರಸ್ವತಿಗಳಿಗೆ ಪಾಲಿಸಿದ ಪಟ್ಟೆ[15], ಚಂದಾವರ ಸೀಮೆಯೊಳಗಿನ ಅಂವಸವಳಿ ಬಾದೊಳಿ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಶಾ.ಶ.೧೫೮೧ (ಕ್ರಿ.ಶ.೧೬೫೯)ರಲ್ಲಿ, ಕೆಳದಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಬಸಪ್ಪನಾಯಕರು ಹೊನ್ನೆಹಳ್ಳಿಯ ಸರ್ವಜ್ಞೇಂದ್ರ ಸರಸ್ವತಿಗಳಿಗೆ ಬರೆಸಿಕೊಟ್ಟ ಧರ್ಮಶಾಸನದ ಪಟ್ಟೆ,[16] ಯಲ್ಲಾಪುರ ಸೀಮೆಯೊಳಗಿನ ತಟಿಗಾರು ಕೊಮಡಿ ಧರ್ಮಸ್ವದ ಸ್ವಾಸ್ಥಿಯನ್ನು ಸು.ಶಾ.ಶ. ೧೬೦೦ (ಸು.ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೭೮)ರಲ್ಲಿ, ಹೊನ್ನೆಹಳ್ಳಿ ರಾಮಚಂದ್ರ ಸರಸ್ವತಿಗಳಿಗೆ ಸೋದೆಯ ಸದಾಶಿವನಾಯಕರು ಪಾಲಿಸಿದ ರಾಯಸ,[17] ಹೊನ್ನೆಹಳ್ಳಿಯ ಪ್ರತ್ಯಕ ಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರ ಸರಸ್ವತಿಗಳು ಶಾ.ಶ. ೧೬೪೮ (ಕ್ರಿ.ಶ.೧೭೨೬) ರಲ್ಲಿ ಭಂಡಾರದ ಭರಮಣ್ಣಗೆ ಬಿಳಿಗೆ ಸೀಮೆಯೊಳಗಿನ ಸಂಪಗೋಡ ಗ್ರಾಮದೊಳಗಿನ ಕಂಚಿಮನೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿಯ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ರಾಯಸ,[18] ಇತ್ಯಾದಿ ದಾಖಲೆಗಳು ಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿ ಮಠದೊಂದಿಗೆ ದೊರೆಗಳು ಇರಿಸಿಕೊಂಡ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ವಿಜಯನಗರ, ಸ್ವಾದಿ ಮತ್ತು ಕೆಳದಿ ಅರಸರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಭೂಮಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಅದೊಂದು ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿತು.

ಟೀಪುಸುಲ್ತಾನರ ಕಾಲ: ಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಟೀಪುಸುಲ್ತಾನರ ಕಾಲದ ೮ ದಾಖಲೆಗಳು [19] ಲಭ್ಯವಾಗಿವೆ. ಸೋಂದೆ ಇಮ್ಮಡಿ ಸದಾಶಿವರಾಜರು ಬರೆಸಿಕೊಟ್ಟ ತಾಮ್ರ ಶಾಸನವು ದಂಡಿನ ಆ ಅಂವಾಂತ್ರದೊಳಗೆ ಹೋಯಿತು, ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿ, ಕಂಪ್ಲಿ ವೆಂಕಪ್ಪಹೆಗಡೆ, ಹಾಸಣಗೆ ರಾಮಚಂದ್ರ ಹೆಗಡೆ, ಮುಂತಾದವರು ಸೋಂದೆ ತಾಲೂಕಿನ ಆಮಿಲ್, ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್ ಖಾನ್ ಖುರೋಶಿ ಶಿರಸ್ತೆದಾರರಿಗೆ ಬರೆಸಿಕೊಟ್ಟ ಭೋಗವಟಿಪತ್ರ,[20] ಹೊನ್ನೆಹಳ್ಳಿ ಮಠದ ಮುಸಕಿ ಗ್ರಾಮದಿಂದ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲುವ ಸಿಸ್ತಿನ ಮೆಣಸು ಕುರಿತು, ಮುಂಡಗೋಡ ಆಮಿಲ್, ಶೇಖ ಅಬ್ದುಲ್ ಖಾದರರ

12 ದಾ.ಸಂ.೬
13 ದಾ.ಸಂ.೯
14 ದಾ.ಸಂ. ೧೭
15 ದಾ.ಸಂ. ೨೩
16 ದಾ.ಸಂ. ೨೭
17 ದಾ.ಸಂ.೩೪
18 ದಾ.ಸಂ. ೪೨
19 ದಾ.ಸಂ. ೫೦-೫೭
20 ದಾ.ಸಂ. ೫೦

ಕಾಗದ[21] ಮುಂತಾದವುಗಳು ಹೈದರ ಮತ್ತು ಟೀಪುಸುಲ್ತಾನರ ಆಡಳಿತವು ಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿತ್ತೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಸ್ವಾದಿ ಅರಸರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾದ ಧರ್ಮಸಾಧನಗಳು ಹೈದರಲಿಯ ಸೈನ್ಯ ದಂಡೆತ್ತಿ ಬಂದಾಗ ಅವಾಂತರವಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದರಿಂದ, ಅವುಗಳನ್ನು ಪುನಃ ದಯಾಪಾಲಿಸಬೇಕಾಗಿ, ಸ್ಥಳಿಕರು ವಿನಂತಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮುಸಲ್ಮಾನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಹಿಂದೂ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಕಳುಹಿದ ಫಲ-ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಈ ದಾಖಲೆಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ, ಹೈದರ ಮತ್ತು ಟೀಪುಸುಲ್ತಾನರು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಜಗದ್ಗುರುಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹ ಅಂಶವಾಗಿದೆ. [22]

ಕಂಪನಿ ಸರಕಾರ: ಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಂಪನಿ ಸರಕಾರ ಕಾಲದ ೪೯ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ.[23] ಕ್ರಿ.ಶ ೧೭೯೯ರಲ್ಲಿ ಟೀಪುಸುಲ್ತಾನರ ಪತನದ ನಂತರ ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಪನಿ ಸರಕಾರದ ಆಡಳಿತ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ.೧೮೫೮ರ ವರೆಗೂ, ಅಂದರೆ ಸಿಪಾಯಿದಂಗೆ ಮುಗಿದು, ಕಂಪನಿ ಸರಕಾರ ಕೊನೆಗೊಂಡು, ವಿಕ್ಟೋರಿಯಾ ಮಹಾರಾಣಿಯ ನೇರ ಆಡಳಿತ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವವರೆಗೂ, ಸೋಂದಾ, ತಾಲೂಕಾ ಸ್ಥಳವಾಗಿದ್ದು, ೧೮೫೯ರಲ್ಲಿ ಶಿರಸಿಗೆ ತಾಲೂಕಾಸ್ಥಳವನ್ನು ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸಲಾಯಿತು. ಹೀಗಾಗಿ, ಅಂದಿನವರೆಗಿನ ಐತಿಹಾಸಿಕ ದಾಖಲೆಗಳೆಲ್ಲ ನೇರವಾಗಿ ಸೋಂದಾಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವುಗಳೇ ಆಗಿವೆ.

ಜಮಾಬಂದಿ ಕುರಿತು, ಹೊನ್ನೆಹಳ್ಳಿ ಮಠ ಪೈಕಿ, ಕಕ್ಕೋಡ ಗ್ರಾಮದ ಸಂಕಯ್ಯಗೆ ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರ್ ರೀಡ್ ಸಾಹೇಬರ ಕಾಗದ,[24] ಕ್ರೋಧನ ಸಂವತ್ಸರದ ಜಮಾಬಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ, ಹೊನೆಹಳ್ಳಿ ಮಠದ ಪಾರುಪತ್ಯಗಾರ ನರಶಿಂಭಟ್ಟರಿಗೆ ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರ್ ವಿಲ್ಸನ್ ಸಾಹೇಬರ ಪಟ್ಟೆ,[25] ಸವಣೂರು, ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನಳ್ಳಿಮಠದ ಶ್ರೀ ಗಂಗಾಧರ ಸರಸ್ವತಿಗಳು ಸಂಚಾರ ಮಾಡುವದರಿಂದ, ಅವರನ್ನು ಅಟಕಾಯಿಸದೆ ಬಿಡುವಂತೆ ಕಾನಡಾ ಜಿಲ್ಲಾ ಮೆಜಿಸ್ಟ್ರೇಟ್ ಅಧಿಕಾರ ಸ್ಥಾನದಿಂದ ರಹದಾರಿ,[26] ಹೈದರಿ ೨೯೫ ವರಹ, ೨೫ಹಣವನ್ನು ತಹಶಿಲ್ದಾರನ ಮಾರಿಫತ್ತಿಗೆ ಸಂದಾಯ ಮಾಡಿ, ರಶೀದಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ, ಹೊನ್ನೆಹಳ್ಳಿ ಮಠದ ನರಸಿಂಹ ಭಟ್ಟರಿಗೆ ಕಾನಡಾ ಜಿಲ್ಲಾ ಕಲೆಕ್ಟರ ಥಾಮಸ್ ಹ್ಯಾರಿಸ್ ಸಾಹೇಬರ ಬೇರಿಜು ಪಟ್ಟೆ, [27] ಹೊನ್ನೆಹಳ್ಳಿ ಮಠದ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಶಿಷ್ಯವರ್ಗದ ವಿಚಾರಣೆಗಾಗಿ ದೇಶಸಂಚಾರ ಮಾಡುವುದರಿಂದ, ಅವರಿಗೆ ಹರಕತ್ತು, ಏನೊಂದು ಉಪದ್ರವ ಕೊಡದೆ ಬಿಡಬೇಕಾಗಿ, ಕಾನಡಾ ಜಿಲ್ಲಾ ಸಬ್‌ಕಲೆಕ್ಟರ, ಜೋಯಿಂಟ್ ಮೆಜಿಸ್ಟ್ರೇಟ್, ಆ್ಯಶಿಂಗಟನ್ ಸಾಹೇಬರು, ಮಾಮಲೇದಾರ, ಶಿರಸ್ತೆದಾರ, ಪೇಶ್ಕಾರ, ಮಣೆಗಾರ, ಶಾನಭೋಗ, ಪೋಲಿಸ್‌ದಫೆದಾರ, ಪ್ಯಾದೆ, ವಗೈರೆರಿಗೆ ಹೊರಡಿಸಿದ ರಹದಾರಿ,[38] ಗವರ್ನರ್ ಇನ್‌ಕೌನ್ಸಿಲ್‌ರ ಅಪ್ಪಣೆ ಪ್ರಕಾರ, ದತ್ತಪುತ್ರನ ದಾವೆಗಳನ್ನು ಗವರ್ನ್‌ಮೆಂಟಿನವರು ತೆಗೆದು ಹಾಕುತ್ತಾರೆಂಬುದಾಗಿ, ಗವರ್ನ್‌ಮೆಂಟ್ ಸೆಕ್ರೆಟರಿ, ಥಾಮಸನ್ ಅವರ ಜಾಹೀರುನಾಮೆ,[29] ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಈ ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕಂಪನಿ ಸರಕಾರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾನಡಾ ಜಿಲ್ಲಾ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಆಗಿ, ಕ್ರಮವಾಗಿ, ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರ್ ರೀಡ್, ಥಾಮಸ್ ಹ್ಯಾರಿಸ್, ಕೆಮರನ್, ವೈರಶ್, ಅಸಿಸ್ಟಂಟ್ ಕಲೆಕ್ಟರರಾಗಿ, ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರ್ ವಿಲ್ಸನ್, ಮಾಲ್ಕಂ ಲುಯಿಸ್, ಹ್ಯಾಂಡ್ಲಿಗ್ಟನ್, ಮಾಲ್ಟಬ್, ಆ್ಯಶಿಂಗಟನ್, ವಾರ್ಡ್; ಗವರ್ನ್‌ಮೆಂಟ ಸೆಕ್ರೆಟರಿಯಾಗಿ ಥಾಂಸನ್, ಮುಂತಾದ ಉನ್ನತ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಹೊನ್ನಳ್ಳಿ ಮಠದ ಪಾರುಪತ್ಯಗಾರರಾಗಿ, ಕ್ರಮವಾಗಿ, ನರಸಿಂಹಭಟ್ಟ, ತಮ್ಮಯ್ಯಭಟ್ಟ, ಮತ್ತು

---

21 ದಾ.ಸಂ. ೫೬

22 ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿಗಾಗಿ ಲೇಖಕರ 'ಶೃಂಗೇರಿ ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾನ', ೧೯೮೨, ಪು.೬೨-೭೦ ನೋಡಿರಿ.

23 ದಾ.ಸಂ. ೫೮-೧೦೬

24 ದಾ.ಸಂ. ೬೬

25 ದಾ.ಸಂ. ೭೩

26 ದಾ.ಸಂ. ೮೩

27 ದಾ.ಸಂ. ೮೫

28 ದಾ.ಸಂ. ೧೦೧

39 ದಾ.ಸಂ. ೧೦೩

ಅಣ್ಣಯ್ಯ ಭಟ್ಟರು ಮತ್ತು ಸೋದೆ ತಾಲೂಕಿನ ಸುಬೇದಾರರಾಗಿ, ಸೂರ್ಯನಾರಣಪ್ಪನವರು, ರಾಮಕೃಷ್ಣನವರು ಮತ್ತು ವೆಂಕಟರಾಯರು ಕಂಪನಿ ಸರಕಾರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿದರೆಂಬುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ, ಶ್ರೀ ಗಂಗಾಧರೇಂದ್ರ ಸರಸ್ವತಿಗಳು (ಸು.ಕ್ರಿ.ಶ.೧೭೭೯-ಸು.ಕ್ರಿ.ಶ.೧೮೧೬), ಶ್ರೀ ಸರ್ವಜ್ಞೇಂದ್ರ ಸರಸ್ವತಿಗಳು (ಸು.ಕ್ರಿ.ಶ.೧೮೧೬-ಸು.ಕ್ರಿ.ಶ ೧೮೨೬) ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಗಂಗಾಧರೇಂದ್ರ ಸರಸ್ವತಿಗಳು (ಸು.ಕ್ರಿ.ಶ.೧೮೨೭-ಸು.ಕ್ರಿ.ಶ೧೮೬೪) ಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿ ಮಠದ ಪೀಠದಲ್ಲಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

೧೮೫೮ ರಿಂದ ೧೯೯೦: ಕಂಪನಿ ಸರಕಾರ ಮುಕ್ತಾಯವಾದನಂತರ ಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿಯ ಪೀಠಕ್ಕೆ ಬಂದವರು, ಕ್ರಮವಾಗಿ, ಶ್ರೀ ಸರ್ವಜ್ಞೇಂದ್ರ ಸರಸ್ವತಿ[30] (ಸು.ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೮೬೫-ಸು.ಕ್ರಿ.ಶ.೧೮೮೦), ಶ್ರೀ ಗಂಗಾಧರೇಂದ್ರ ಸರಸ್ವತಿ[31] (ಸು.ಕ್ರಿ.ಶ.೧೮೮೦-ಕ್ರಿ.ಶ.೧೯೧೮) ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಸರ್ವಜ್ಞೇಂದ್ರ ಸರಸ್ವತಿ[34] (ಕ್ರಿ.ಶ.೧೯೧೮-ಕ್ರಿ.ಶ.೧೯೯೦). ಇವರುಗಳ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ದಾಖಲೆಗಳು ಮಠದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಲಭ್ಯವಾಗಿವೆ. ದೇವರ ಜಯಂತಿ, ರಥೋತ್ಸವ, ಗುರುಕಾಣಿಕೆ, ಶಿಷ್ಯವರ್ಗದ ಆಚಾರವಿಚಾರ, ಹೊನ್ನೆಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ನರಸಿಂಹ, ಚಂದ್ರಮೌಳೀಶ್ವರ, ಶಾರದಾಂಬಾ, ಕಾಶಿವಿಶ್ವೇಶ್ವರ, ಕಾಲಭೈರವ ಮತ್ತು ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯ ಪೀಠ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೈಫಿಯತ್, ಭೂದಾನ ಪಟ್ಟೆ, ಭೂಮಿಸಾಗುವಳಿ, ರಾಜಾರ್ಥ, ಭೂವ್ಯವಹಾರ, ಮೂಲಗೇಣಿ, ಕೆರೆ ದುರಸ್ತಿ, ದತ್ತು ಸ್ವೀಕಾರ, ಪೌರೋಹಿತ್ಯ, ಬಹಿಷ್ಕಾರ, ದೀಪಾರಾಧನೆ ಕಾಣಿಕೆ, ಪಾರುಪತ್ಯ, ಇರುಳು ತಪ್ಪಿದ ಹೆಣ್ಣಿನ ವಿಚಾರ, ಜಾತಿಪದ್ಧತಿ, ಬೆಟ್ಟದ ಸಲುವಾಗಿ ಜಂಗಲ್ ಭೂಮಿ, ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಈ ಕಾಲದ ದಾಖಲೆಗಳು ಬೆಳಕಿಗೆ ತರುತ್ತವೆ.

ಗೋಕರ್ಣದ ದಾಖಲೆಗಳು: ಶ್ರೀ ಗೋಕರ್ಣಕ್ಷೇತ್ರದ ವೆ॥ ವಿಘ್ನೇಶ್ವರ ದಾಮೋದರ ದೀಕ್ಷಿತರಲ್ಲಿಯ ಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ, ಸು.ಕ್ರಿ.ಶ.೧೭೯೩ ರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ.೧೯೯೦ರ ಅವಧಿಯ ೪೩ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಲೇಖಕರ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ.[32] ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿ ಪೀಠದಲ್ಲಿದ್ದವರು, ಕ್ರಮವಾಗಿ, ಶ್ರೀಗಂಗಾಧರೇಂದ್ರ ಸರಸ್ವತಿ, ಶ್ರೀ ಸರ್ವಜ್ಞೇಂದ್ರ ಸರಸ್ವತಿ,ಶ್ರೀ ಗಂಗಾಧರೇಂದ್ರ ಸರಸ್ವತಿ, ಶ್ರೀ ಸರ್ವಜ್ಞೇಂದ್ರ ಸರಸ್ವತಿ, ಶ್ರೀ ಗಂಗಾಧರೇಂದ್ರ ಸರಸ್ವತಿ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಸರ್ವಜ್ಞೇಂದ್ರ ಸರಸ್ವತಿಗಳು.

ಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿ ಮಠದ ಗೋಕರ್ಣದಲ್ಲಿಯ ಪರಮೇಶ್ವರ ಭಟ್ಟನು ಶಿವಾಧೀನವಾಗಿರುವದರಿಂದ, ಆತನ ಸಂತತಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ, ಈಗ ಆ ಮಠವನ್ನು ನಿನ್ನ ತಾಲೂಕು ಮಾಡಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವುದಾಗಿ, ಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿ ಮಠಧ ಗಂಗಾಧರೇಂದ್ರ ಸರಸ್ವತಿಗಳು ವಿಘ್ನೇಶ್ವರೋಪಾಧ್ಯಗೆ ಬರೆಸಿ ಪಾಲಿಸಿದ ಮೂಲರಾಯಸ ಪಟ್ಟೆ,[34] ಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿ ಮಠದ ಗುರುಗಳು ಗೋಕರ್ಣಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗಿನ ಉತ್ಸವವು, ಸರ್ವಸಾಧಾರಣ, ಶೃಂಗೇರಿ ಶ್ರೀಯವರ ಸವಾರಿ ಉತ್ಸವವೋ ಎಂಬ ಹಾಗೆ ತೋರಿತೆಂದು ವೇನಡಗೋಡ ಶಂಭಟ್ಟರಿಗೆ, ಗೋಕರ್ಣವಾಸಿ ಕೊಡಗಿನಬೈಲ ವೆಂಕಪ್ಪಯ್ಯನ ಬಿನ್ನಹಪತ್ರ,[37] ಹವೀಕ ಮತ್ತು ಕೋಟದವರಿಗೆ ಕನ್ಯಾಸಂಬಂಧ ಕುರಿತು ಧರ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರದಂತೆ ಅಪ್ಪಣೆ ನೀಡಿರುವದಾಗಿ, ಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥಾನ ದಿಂದ ಬೆಳ್ಳೇಕೆರಿ ಶೇಷಪ್ಪ ಹೆಗಡೆ, ಮೂಲೆಮನೆ ವೆಂಕಪ್ಪ, ಮುಂತಾದವರಿಗೆ ನಿರೂಪ,[35] ತೋಟದ ಸೀಮೆಯ ಮೆಣಸು, ಅಡಕೆ, ಯಾಲಕ್ಕಿಗಳಿಗೆ ಬಂದ ರೋಗ ನಿವೃತ್ತಿ ಬಗ್ಗೆ ಮಹಾ ರುದ್ರ ಪಾರಾಯಣ ಹವನ ಮಾಡುವದರ ಕುರಿತು ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ತಿಳಿಸಬೇಕಾಗಿ, ಮಹಾ ಸಂಸ್ಥಾನದಿಂದ ವಿಘ್ನೇಶ್ವರ ಮತ್ತು ಸಾಂಬ ಉಪಾಧ್ಯರಿಗೆ ಸರ್ವಜ್ಞೇಂದ್ರ ಸರಸ್ವತಿಗಳಿಂದ ಆಶೀರ್ವಾದ ಪತ್ರ,[36] ೧೫-೫-೧೯೮೩ ರಿಂದ ೩೧-೫-೧೯೮೩ ರ ವರೆಗೆ ನಡೆಯಲಿರುವ ಶ್ರೀ ಗೋಕರ್ಣ ಮಹಾಬಲೇಶ್ವರ ದೇವರ ಅಷ್ಟಬಂಧ ಮಹೋತ್ಸವದ ನಿಮಂತ್ರಣ ಪತ್ರಿಕೆ,[47] ಇತ್ಯಾದಿ ಅನೇಕ

30 ದಾ.ಸಂ. ೨೦೮-೨೨೩
31 ದಾ.ಸಂ. ೨೨೪-೨೯೨
32 ದಾ.ಸಂ. ೨೯೩-೩೯೪
33 ದಾ.ಸಂ. ೪೪೩-೪೮೫
34 ದಾ.ಸಂ. ೪೪೪
35 ದಾ.ಸಂ. ೪೫೧
36 ದಾ.ಸಂ. ೪೬೪
37 ದಾ.ಸಂ. ೪೮೧

ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಸದರಿ ದಾಖಲೆಗಳು ಬೆಳಕು ಬೀರುತ್ತವೆ. ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ, ಕ್ರಮವಾಗಿ, ದಾಮೋದರ ಉಪಾಧ್ಯ, ಮಹಾಬಲಉಪಾಧ್ಯ, ವಿಘ್ನೇಶ್ವರ ಉಪಾಧ್ಯ, ದಾಮೋದರ ಉಪಾಧ್ಯ, ತಮ್ಮಣ್ಣ ಉಪಾಧ್ಯ, ವಿಘ್ನೇಶ್ವರ ಉಪಾಧ್ಯ, ಮಹಾಬಲ ಉಪಾಧ್ಯ, ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ಉಪಾಧ್ಯ, ದಾಮೋದರ ಉಪಾಧ್ಯ (ದೀಕ್ಷಿತ) ಮತ್ತು ಇಂದಿನ ವಿಘ್ನೇಶ್ವರ ಮತ್ತು ಅವರ ಕಿರಿಯ ಸಹೋದರ ಸಾಂಬ ಉಪಾಧ್ಯರು (ದೀಕ್ಷಿತ) ಗೋಕರ್ಣದಲ್ಲಿಯ ಕ್ಷೇತ್ರ ಪೌರೋಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿ ಮಠದ ಪರವಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆಸುತ್ತ ಬಂದರೆಂದು ವಿದಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಗೋಕರ್ಣ ಕ್ಷೇತ್ರದೊಂದಿಗೆ ಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥಾನ ಪುರಾತನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಸಂಪರ್ಕ ಏರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ದಾಖಲೆಗಳೇ ಸಾಕ್ಷಿ. ಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿ ಮಠ, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕಾಶಿಯಿಂದ ಉಜ್ಜಯಿನಿ ಮತ್ತು ಉಜ್ಜಯಿನಿಯಿಂದ ಗೋಕರ್ಣಕ್ಕೆ ಸ್ಥಳಾಂತರವಾಗಿದ್ದು, 'ಜ್ಞಾನದೀಪಿಕಾ' ಮತ್ತು ಮಠದ ದಾಖಲೆಯಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮಂಜುಗುಣಿಯ ದಾಖಲೆಗಳು: ಶ್ರೀ ಮಂಜುಗುಣಿಕ್ಷೇತ್ರದ ಅಣ್ಣಯ್ಯಭಟ್ಟರಲ್ಲಿಯ, ಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ, ಸು.ಕ್ರಿ.ಶ.೧೮೪೩ ರಿಂದ ಸು.ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೮೪ರ ಅವಧಿಯ, ೫೩ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ.[38] ತೆರಾ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕನ್ಯಾಲಗ್ನ ಮಾಡುವದು ಅಶಾಸ್ತ್ರವಾಗಿರುವದರಿಂದ, ಇನ್ನಾದರೂ, ವರ್ಣಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗದ ರೀತಿ, ಕನ್ಯಾಕ್ಕೆ ೮ ವರ್ಷವಾದಕೂಡಲೇ, ಉತ್ತಮ ಕುಲದವರಿಗೆ ಲಗ್ನಮಾಡಿ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿ, ಶ್ರೀ ಗಂಗಾಧರೇಂದ್ರ ಸರಸ್ವತಿಗಳು ಮಂಜುಗುಣಿ ವೆಂಕಟರಮಣ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಅರ್ಚಕ ಪುಟ್ಟಭಟ್ಟರಿಗೆ ಮತ್ತು ಸೀಮೆಯ ವೈದಿಕ ಗೃಹಸ್ಥರಿಗೆ ಬರೆಸಿ ಪಾಲಿಸಿದ ನಿರೂಪ,[39] ಗುಣನಿಧಿ ಎಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಕಾಶಿಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಜಗದ್ಗುರು ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯ, ಸುರೇಶ್ವರಾಚಾರ್ಯರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ತುರೀಯಾಶ್ರಮ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಶ್ರೀ ಗಂಗಾಧರೇಂದ್ರ ಸರಸ್ವತಿಗಳಿಂದ ಅರ್ಚಕ, ಪುಟ್ಟಭಟ್ಟರಿಗೆ ನಿರೂಪ,[40] ತಾವು ಕಾಶಿಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಬರಬೇಕೆಂತ ಆಲೋಚಿಸಿರುವದಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಾನುಸಾರ ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ಅವಶ್ಯ ವಿರುವದರಿಂದ , ಶಿಷ್ಯರು ಆಗಲಿಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಶೋಧ ಮಾಡಿ, ಎಂದು, ಶ್ರೀ ಗಂಗಾಧರೇಂದ್ರರು ಅರ್ಚಕ ಪುಟ್ಟಭಟ್ಟರಿಗೆ ಪಾಲಿಸಿದ ನಿರೂಪ, [41] ಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿ ಮಠದ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ, ರಾಮಚಂದ್ರ ಗಂಗಾಧರಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರ ತೃತೀಯ ಪುತ್ರನನ್ನು ವಿಧಿಯುಕ್ತವಾಗಿ ದತ್ತು ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ಸರ್ವಜ್ಞೇಂದ್ರ ಸರಸ್ವತಿಗಳು (೧೯೧೮-೧೯೬೦) ಮಂಜುಗುಣಿಯ ಅರ್ಚಕ ಪುಟ್ಟಭಟ್ಟರಿಗೆ ಪಾಲಿಸಿದ ನಿರೂಪ,[42] ಶ್ರೀ ಮಠದ ಖಾತೆಯ ಜಮಿನುಗಳ ಲೆಖ್ಖವನ್ನು ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ತಯಾರಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ, ವಸೂಲಿವಗೈರೆ ಯಾವತ್ತೂ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಪೂರ್ವಪದ್ಧತಿಗೆ ವಿರೋಧವಾಗದಂತೆ ಜವಾಬದಾರಿಯಿಂದ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಬಗ್ಗೆ ಸರ್ವಜ್ಞೇಂದ್ರರು ಅರ್ಚಕ, ಸುಬ್ರಾಯಭಟ್ಟರಿಗೆ ಕಳುಹಿದ ನಿರೂಪ, [43] ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸುಮಾರು ಒಂದೂವರೆ ಶತಮಾನಗಳ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ, ಕ್ರಮವಾಗಿ, ಅಣ್ಣಯ್ಯಭಟ್ಟ, ವೆಂಕಭಟ್ಟ, ಪುಟ್ಟಭಟ್ಟ, ಸುಬ್ರಾಯಭಟ್ಟ ಮತ್ತು ಇಂದಿನ ಅರ್ಚಕರಾದ ಅಣ್ಣಯ್ಯಭಟ್ಟರು ಮಂಜುಗುಣಿ ವೆಂಕಟೇಶದೇವರ ಅರ್ಚಕರಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಹದಿನಾಲ್ಕು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಕಲಿಸಿದ ಒಟ್ಟೂ ೫೩೮ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದಾಗ, ಸುಮಾರು ಹನ್ನೆರಡು ಶತಮಾನಗಳ ಶ್ರೀಸೋಂದಾ ಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದ ಚರಿತ್ರೆಯು ಮೂಡಿಬರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೊರನೋಟಕ್ಕೆ,

38 ದಾ.ಸಂ. ೪೮೨

39 ದಾ.ಸಂ. ೪೮೬-೫೩೮

40 ದಾ.ಸಂ. ೪೯೪

41 ದಾ.ಸಂ. ೪೯೮ ; ಗುಣನಿಧಿಯು ಹಸ್ತಾಮಲಕರಿಂದ ಸನ್ಯಾಸ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿ ಮಠದಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಇನ್ನೊಂದು ದಾಖಲೆ (೨೨೪) ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

42 ದಾ.ಸಂ. ೫೦೪

43 ದಾ.ಸಂ. ೫೦೮

44 ದಾ.ಸಂ. ೫೩೧

ದಾಖಲೆಗಳು ಕೇವಲ ಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿ ಮಠದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಅರಿಯಲು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿ ಎಂದೆನಿಸಿದರೂ, ದಾಖಲೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ವಿಷಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಎಷ್ಟೊಂದು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದರ ಅರಿವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, ೧೬ ಸೀಮೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದ ಪುರಾತನ ಚರಿತ್ರೆ, ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ಸಾಗಿ ಬಂದ ಗುರುಪರಂಪರೆ, ಗುರು-ಶಿಷ್ಯರ ಸಂಬಂಧ, ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳು ಸ್ಫುಟವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿವೆ. ಸ್ವಾದಿ ಮತ್ತು ಕೆಳದಿ ಅರಸರು, ಟೀಪುಸುಲ್ತಾನರು ಮತ್ತು ಕಂಪನಿ ಸರಕಾರದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿಯ ಗುರುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಮಠವನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದು ಖಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾದ ಗುರುಗಳ ಬಿರುದಾವಳಿಗಳು ಗುರುಪೀಠದ ಘನತೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತವೆ. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸುಮಾರು ೫೦೦ ವರ್ಷಗಳ ರಾಜಕೀಯ, ಆರ್ಥಿಕ , ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಈ ದಾಖಲೆಗಳು ಬೆಳಕಿಗೆ ತರುತ್ತವೆ. ಕಾಶಿ, ಉಜ್ಜಯಿನಿ, ಗೋಕರ್ಣ, ಪುಣೆ, ಮದ್ರಾಸ, ಗೋವಾ ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯಬಹುದಾದ, ಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಶೋಧನಾಕಾರ್ಯ ಇನ್ನೂ ಆಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಏನಿದ್ದರೂ, ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಮಗ್ರ ಇತಿಹಾಸ ರಚನೆಯ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ, ಈಗಾಗಲೇ ಸಂಕಲಿಸಲಾದ ಶ್ರೀಸೋಂದಾಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ದಾಖಲೆಗಳು ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಆಕರ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂಶಯವೂ ಇಲ್ಲ.

●